

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. spalio 16 d.
(OR. en)

Tarpinstitucinė byla:
2023/0373(COD)

14248/23
ADD 6

ENV 1129
MI 862
IND 535
CONSOM 367
COMPET 996
MARE 22
PECHE 439
RECH 452
SAN 593
ENT 215
ECOFIN 1053
CODEC 1895
IA 259

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2023 m. spalio 16 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	SWD(2023) 333 final
Dalykas:	KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITOS SANTRAUKA <i>pridedamas prie</i> Pasiūlymo dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTO dėl plastiko granulių patekimo į aplinką prevencijos siekiant mažinti taršą mikroplastiku

Delegacijoms pridedamas dokumentas SWD(2023) 333 final.

Pridedama: SWD(2023) 333 final

Briuselis, 2023 10 16
SWD(2023) 333 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS
POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITOS SANTRAUKA

pridedamas prie

Pasiūlymo dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTO
dėl plastiko granulių patekimo į aplinką prevencijos siekiant mažinti taršą
mikroplastiku

{COM(2023) 645 final} - {SEC(2023) 346 final} - {SWD(2023) 330 final} -
{SWD(2023) 332 final}

A. Būtinybė imtis veiksmų
Kokia tai problema ir kodėl ji yra ES masto?
Plastiko granulės dėl jų pobūdžio ir dydžio laikomos mikroplastiku. Tarša mikroplastiku vis labiau kelia susirūpinimą visuomenei ir mokslo bendruomenei. Mikroplastiko yra aplinkoje dėl to, kad 1) suyra didesni netinkamai išmesto, pašalinto ar palikto plastiko gabalai, 2) naudojami gaminiai, į kuriuos sąmoningai pridėta mikroplastiko, ir 3) mikroplastiko netyčia patenka į aplinką. Šia iniciatyva siekiama spręsti vieno iš tokio netyčinio mikroplastiko patekimo į aplinką šaltinių problemą, prieš tai atlikus išankstinį pagrindinių šaltinių nustatymo ir apibūdinimo tyrimą. Šios iniciatyvos dėmesio centre – plastiko granulės: tai bendrasis terminas, kuriuo vadinamos visų plastikinių gaminių žaliavos, galinčios būti įvairių formų (granulės, dribsniai, milteliai ir kt.). Į aplinką patenkančios plastiko granulės yra trečias didžiausias aplinkos taršos mikroplastiku šaltinis. Šiame tyrime įvertinta, kad kasmet į aplinką patenka 52–184 tūkst. tonų granulių (2019 m. duomenys). Į aplinką patekusių plastiko granulių surinkti beveik neįmanoma, jos yra itin mobilios ir yra žinoma, kad jas ėda įvairūs organizmai ir gyvūnai ir jos daro žalą biologinei įvairovei ir ekosistemoms, galbūt ir žmonių sveikatai. Granulės gali suirti į mažesnes daleles, kurių potencialas daryti žalą gali būti dar didesnis dėl to, kad jų yra daugiau ir jos yra smulkesnės. Granulės į aplinką patenka kiekviename – gamintojų, tolesnio apdirbimo vykdytojų, grąžinamojo perdirbimo vykdytojų, transporto ir sandėliavimo paslaugų teikėjų, cisternų valymo punktų – tiekimo grandinės etape, daugiausia dėl netinkamos granulių tvarkymo praktikos, taigi didžiosios jų dalies galima išvengti. Šią netinkamą granulių tvarkymo praktiką lemia keli veiksniai: - visoje tiekimo grandinėje trūksta informuotumo apie granulių patekimo į aplinką mastą, jo poveikį ir kaip jo galima išvengti; - ekonominių paskatų mažinti į aplinką patenkančių granulių kiekį nėra, nes padaryta žala nėra įskaičiuojama į granulių kainą, ir - šiuo metu nėra reguliavimo sistemos, kurioje būtų visapusiškai sprendžiamas granulių tvarkymo visoje tiekimo grandinėje klausimas.
Ką reikėtų pasiekti?
Šia iniciatyva reikšmingai prisidedama vykdant pagal Europos žaliąjį kursą, Plastikų strategijoje, Žiedinės ekonomikos veiksmų plane ir Nulinės taršos veiksmų plane priimtus įsipareigojimus. Ja siekiama mažinti su mikroplastiku susijusią taršą užkertant kelią granulių patekimui į aplinką dėl dabartinės granulių tvarkymo praktikos ir mažinti jo mastą. Taigi suformuluojami trys konkretūs tikslai: (1) tiek sumažinti į aplinką patenkančių granulių kiekį ir apskritai to patekimo vengti, kad tai atitiktų Komisijos tikslą iki 2030 m. 30 proc. sumažinti patenkančio į aplinką mikroplastiko kiekį (palyginti su 2016 m. lygiu), (2) gerinti informaciją apie granulių, patenkančių į aplinką, kiekį visoje tiekimo grandinėje dydį ir (3) užtikrinti, kad būtų tinkamai sušvelnintas susijusių priemonių poveikis tiekimo grandinėje dalyvaujančioms MVĮ.
Kokia būtų papildoma ES lygmens veiksmų nauda (subsidiarumas)?
Dėl granulių judėjimo aplinkoje ir dėl granulių tvarkymo veiklos bei tiekimo grandinių tarpvalstybinio pobūdžio tarša granulėmis yra tarpvalstybinė problema. Vien nacionaliniais veiksmais šios problemos išspręsti neįmanoma, o ES lygmens veiksmais bus užtikrintas aukštas aplinkos apsaugos lygis visoje ES.

ES lygmens veiksmais bus išvengta vidaus rinkos susiskaidymo, užtikrinant, kad visiems veiklos vykdytojams būtų taikomos tos pačios taisyklės, ir taip sudarant vienodas sąlygas. Tai padės aprėpti visą tiekimo grandinę ir šie veiksmai bus ekonomiškai efektyvesni negu konkretaus sektoriaus ar nacionaliniai veiksmai.

B. Sprendimai

Kokių yra galimybių pasiekti šiuos tikslus? Ar viena iš galimybių pasirinkta kaip tinkamiausia?

Remiantis literatūros apžvalga ir suinteresuotųjų šalių indėliu (per įžanginį poveikio vertinimą, viešas konsultacijas ir tikslinę MVI apklausą), apsvarstytos keturios politikos galimybės:

- 1 galimybė – privaloma standartizuota į aplinką patenkančių granulių kiekio matavimo metodika;
- 2 galimybė – siekiant išvengti granulių patekimo į aplinką ir jį mažinti, nauju ES teisės aktu nustatomi privalomi reikalavimai (paremti geriausia pramonės praktika, pvz., programa „Operation Clean Sweep“), apimantys privalomą įmonių sertifikavimą; ši galimybė apima tris variantus su mažesniais reikalavimais:
 - 2a – labai mažoms įmonėms;
 - 2b – labai mažoms ir mažoms įmonėms;
 - 2c – labai mažoms, mažoms ir vidutinėms įmonėms;
- 3 galimybė – patobulintas granulių pakavimas logistikos tikslais ir
- 4 galimybė – ES tikslo sumažinti granulių patekimą į aplinką išskėlimas.

Tinkamiausia galimybė nustatyta derinant ekonomiškai efektyviausias ir tinkamiausias galimybes pagal tikėtiną jų poveikį aplinkai, ekonominį ir socialinį poveikį, administracines išlaidas, taip pat jų veiksmingumą, efektyvumą, suderinamumą ir proporcingumą.

Tinkamiausia politikos galimybė yra 1 galimybės (privaloma standartizuota į aplinką patenkančio granulių kiekio matavimo metodika) ir 2 galimybės b varianto (nauju teisės aktu nustatomi privalomi reikalavimai, įskaitant mažesnius reikalavimus labai mažoms ir mažoms įmonėms) derinys. Pagal 1 galimybę bus pagerinta informacija apie granulių, patenkančių į aplinką, kiekį visoje tiekimo grandinėje (2 tikslas). Pagal 2 galimybės b variantą bus tiesiogiai sumažintas ES į aplinką patenkančių granulių kiekis (1 tikslas), o kartu bus sušvelnintas bet koks poveikis tiekimo grandinėje dalyvaujančioms MVI (3 tikslas).

Plastiko granulių patekimo į aplinką mažinimo potencialas pagal kiekvieną politikos galimybę įvertintas ir išreikštas tam tikrame intervale – tai daryta dėl esamo su granulių patekimo į aplinką baziniu dydžiu susijusio neapibrėžtumo. Vis dėlto įvairių galimybių palyginimas yra gana tikslus, nes iš to matyti galimybių eiliškumas.

Kokios yra įvairių suinteresuotųjų šalių nuomonės? Kas kuriai galimybei pritaria?

Per viešas konsultacijas apie 80 proc. respondentų sutiko, kad tarša mikroplastiku yra pavojinga aplinkai ir žmonių sveikatai. Dauguma pritarė, kad vykdamą dabartinę su granulėmis susijusią veiklą jos netinkamai tvarkomos, o 87 proc. ragino sukurti visapusišką ES lygmens teisės aktų sistemą granules tvarkančioms įmonėms.

Nevyriausybės organizacijos (NVO) tvirtai pritaria tam, kad būtų nustatyti suderinti privalomi reikalavimai ES lygmeniu. Gamintojai taip pat mano, kad šie reikalavimai būtų lengvai ir greitai įgyvendinami, jei būtų pagrįsti esama jų sertifikavimo sistema („Operation Clean Sweep“). Gražinamojo perdirbimo vykdytojai taip pat pritaria reikalavimų nustatymui ES lygmeniu, kad būtų užtikrintos vienodos sąlygos. Tolesnio apdirbimo vykdytojai, kurių dauguma yra MVI, nurodė, kad kai kuriuos reikalavimus įgyvendinti būtų sunku dėl išteklių ribotumo.

Labai mažos ir mažos įmonės per tikslinę MVI apklausą nurodė, kad tam tikrų privalomų reikalavimų laikymosi išlaidos joms būtų per didelė našta, o dauguma respondentų nurodė finansinę paramą ir

matavimo standartą kaip paramos priemonės, kuriomis joms būtų labiausiai padedama spręsti granulių patekimo į aplinką problemą. Taigi, tinkamiausia galimybė atitinka suinteresuotųjų šalių nuomonę ir turėtų būti priimtina tiek atitinkamoms suinteresuotosioms šalims, tiek plačiajai visuomenei.
C. Tinkamiausios galimybės poveikis
Kokie yra tinkamiausios galimybės pranašumai?
Pagal tinkamiausią galimybę numatomomis priemonėmis užtikrinama, kad tie patys privalomi reikalavimai būtų taikomi visai granulių tiekimo grandinei ES. Tikimasi, kad tai padės 60–83 proc. sumažinti patenkančių į aplinką granulių kiekį (25–141 tūkst. tonų per metus) ir taip bus pasiektas maždaug ketvirtadalis bendro Komisijos tikslo iki 2030 m. 30 proc. sumažinti patenkančio į aplinką mikroplastiko kiekį. Mažinti į aplinką patenkančių granulių kiekį yra naudinga aplinkai ir ekonomikai (kadangi, mažiau granulių patenkančių į aplinką, pavyzdžiui, didėja vietovių patrauklumas turistams ir žvejybos laimikis). Be to, tai yra apsaugos nuo potencialios rizikos žmonių sveikatai priemonė. Taip pat sumažėja paveiktose vietovėse patiriamos vietos bendruomenių išlaidos, nes joms nebereikia finansuoti patekusių į aplinką granulių išvalymo. Be to, taikant matavimo standartą gaunama geresnių duomenų apie granulių, patenkančių į aplinką, kiekį. Įmonėms šiek tiek sumažėja išlaidų, nes jos turi taikyti tik vieną matavimo standartą ir jų granulių nuostoliai yra mažesni. Joms taip pat naudinga vienodos sąlygos, sudaromos nustatant tik vieną privalomų reikalavimų rinkinį.
Kokios yra tinkamiausios galimybės išlaidos?
Numatoma, kad dėl siūlomų priemonių įmonės patirs 376–491 mln. EUR papildomų išlaidų per metus, nes įmonėms reikia pritaikyti savo prevencines ir į aplinką patenkančių granulių kiekio mažinimo priemones. Įmonėms taip pat reikia finansuoti savo priemonių išorės auditą ir sertifikavimą, o tada apie tai pranešti valdžios institucijoms. Nors dėl matavimo standarto bus patirta pradinių prisitaikymo išlaidų – nuo 1,3 iki 3,2 mln. EUR, ilgainiui įmonės dėl jo įgyvendinimo sutaupys lėšų, nes įmonėms tereikės atlikti vieną matavimo procesą, kad įvykdytų atskirą reikalavimą teikti duomenis apie granulių, patenkančių į aplinką, kiekį pagal REACH reglamentą. Valstybių narių valdžios institucijos patirs papildomų išlaidų dėl duomenų tvarkymo ir reikalavimų vykdymo užtikrinimo, nes turės sukurti viešąjį sertifikuotų įmonių registrą ir užtikrinti šio reglamento laikymąsi. Vis dėlto šias išlaidas atvers sutaupytos lėšos dėl to, kad nebereikės valyti granulėmis užterštos aplinkos. Jei granulių gamintojai sau neprisims šiek tiek padidėjusių su granulėmis susijusių išlaidų, gali šiek tiek padidėti plastikinių gaminių kainos vartotojams.
Koks bus poveikis MVĮ ir konkurencingumui?
Didelė granulių tiekimo grandinės dalyvių dalis yra MVĮ. Nors dauguma gamintojų ir grąžinamojo perdirbimo vykdytojų yra didelės įmonės, įvertinta, kad apie 89 proc. tolesnio apdirbimo vykdytojų ir apie 96 proc. logistikos įmonių yra MVĮ. Siekiant įvertinti tinkamiausios galimybės poveikį MVĮ atlikta tikslinė apklausa. Dauguma iš 330 respondentų nurodė, kad sušvelninta privalomų reikalavimų versija būtų priimtina. Į tai atsižvelgta taikant 2 galimybes b variantą, pagal kurį labai mažoms ir mažoms įmonėms taikomi mažesni reikalavimai (pvz., rečiau atlikti išorės auditą, neprivaloma investuoti į tam tikrus brangius įrenginius ar procedūras). Apklausos respondentų prašymu tinkamiausia galimybė apima finansinę ir nefinansinę paramą šiems mažesniems veiklos vykdytojams ir leidžia suteikti jiems daugiau laiko prisitaikyti prie naujų reikalavimų. Kalbant apie ES plastiko granulių sektoriaus konkurencingumą apskritai, įvertintos išlaidos pagal

tinkamiausią galimybę sudaro apie 0,13 proc. ES plastiko sektoriaus apyvartos, taigi nekelia didelės grėsmės šio sektoriaus konkurencingumui. Nors poveikis MVĮ gali būti didesnis, šiems veiklos vykdytojams keliama mažesni reikalavimai turėtų padėti šį poveikį sušvelninti. Priemonės taikomos tik ES viduje vykdomai veiklai. Taigi, neigiamas poveikis tarptautiniam ES veiklos vykdytojų konkurencingumui bus labai nedidelis. Tačiau kai kitos valstybės nustatys (jei nustatys) panašius reikalavimus, pvz., pagal tarptautinį susitarimą, tokį kaip Pasaulinė sutartis dėl taršos plastiką, ES veiklos vykdytojai turės pranašumą.
Ar tai turės didelį poveikį nacionaliniams biudžetams ir administravimo subjektams?
Bus nedidelių su išorės audito ataskaitų rengimu ir Reglamento vykdymo užtikrinimu susijusių išlaidų (313 000 EUR pirmaisiais metais ir 125 000 EUR per metus visoje ES).
Ar bus dar koks nors didelis poveikis?
Ne.
Proporcingumas
Šios iniciatyvos vertinimas parodė, kad tinkamiausia galimybė neviršija to, kas būtina šios iniciatyvos tikslams pasiekti. Ji dera su tuo, ką pramonė nurodė kaip tinkamą būdą veiksmingai sumažinti į aplinką patenkančių granulių kiekį, ir apima mažesnius reikalavimus labai mažoms ir mažoms įmonėms, nurodžiusioms tokio reikalavimų sumažinimo būtinumą. Pasirinkus tinkamiausią galimybę būtų labai sumažintas netyčia į aplinką patenkančio mikroplastiko kiekis ir tai būtų naudinga aplinkai ir galbūt žmonių sveikatai, o tai nusveria susijusias papildomas išlaidas.
D. Tolesni veiksmai
Kada politika bus persvarstoma?
Yra nustatytas bendras tikslas iki 2030 m. 30 proc. sumažinti patenkančio į aplinką mikroplastiko kiekį. Pažanga siekiant šio tikslo bus kas dvejus metus (2024, 2026, 2028, 2030 m.) vertinama nulinės taršos stebėsenos ataskaitoje. Šios iniciatyvos peržiūra galėtų būti atlikta po to, kai bus pateikta 2030 m. ataskaita.